

STAGEDISCRIMINATIE
DOORBREKERS

LESPAKKET

cnv

VSBfonds,
iedereen doet mee

INLEIDING

ALSJEBLIEFT: HET LESPAKKET STAGEDISCRIMINATIE DOORBREKERS

Stagediscriminatie is een actueel probleem, waarbij het gaat om afwijzing op basis van uiterlijk of taalvaardigheid tot ongelijke behandeling tijdens stages. Studenten delen onderling wel hun ervaringen. Maar het bespreken van stagediscriminatie met onderwijsprofessionals gebeurt heel weinig.

Daarom ontwikkelde CNV in samenwerking met vier mbo-scholen, onderwijsprofessionals, studenten én gemeente Utrecht dit lespakket over stagediscriminatie voor mbo-studenten. Met handige kennis en praktische tools om discriminatie te herkennen, bespreekbaar te maken en ondersteuning te zoeken.

Als mbo-docent kun je dit lespakket gebruiken als je les of begeleiding geeft aan studenten die met stagediscriminatie te maken (kunnen) krijgen.

CNV heeft het [Stagepact MBO 2023-2027](#) ondertekend. Dit lespakket sluit hierop aan.

- Het verbeteren van stagebegeleiding;
- Het uitbannen van stagediscriminatie;
- Het realiseren van voldoende stageplaatsen;
- Het bieden van een passende vergoeding.

MET DIT LESPAKKET DRAGEN WE GERICHT BIJ AAN BETERE BEGELEIDING EN UITBANNING VAN STAGEDISCRIMINATIE IN HET MBO.

STAGEDISCRIMINATIE

HOE GEBRUIK JE DIT LESPAKKET?

DIT LESPAKKET IS FLEXIBEL OPGEZET.

Je kunt dit lespakket flexibel inzetten in het bestaande lesaanbod binnen jouw mbo-instelling. Zoals in de voorbereidende stagelessen, burgerschapslessen en LOB-lessen. Hoe je het inzet, is afhankelijk van de context en behoefte op jouw school.

Het lespakket bestaat uit drie lessen:

Elke les bevat werkvormen en opdrachten die aanpasbaar zijn aan de behoeften van studenten. Of ze nu stagevoorbereiding nodig hebben, al stage-ervaring hebben of te maken hebben (gehad) met stagediscriminatie. Het leerjaar en de opleiding maakt hierbij niet uit. Elke werkvorm en opdracht is geschikt voor zowel klassikale als groepsopdrachten.

Als docent bepaal
jij zelf wat het beste
werkt voor jouw
klas, dus
**KIES, MIX &
MATCH**

VOORAF

Het lespakket heeft de volgende opzet:

- > 1. Elke les begint met een samenvattende kaart waarop je in één oogopslag de lesopzet ziet.
- > 2. De werkvormen kun je los inzetten in eigen lessen over stagediscriminatie.
- > 3. De theorie is per les gekoppeld als bijlagen.
- > 4. PowerPointpresentaties zijn om te gebruiken tijdens de lessen.
- > 5. De afsprakenposter die in de eerste les wordt gemaakt is in elke les een terugkomend onderdeel.

STAPPENPLAN GEBRUIK

- 1 Lees eerst het lespakket door.
- 2 Ga na waar en wanneer je het lespakket wil gebruiken tijdens de les. Sluit het aan op al bestaande lessen.
- 3 Bepaal of je het hele lespakket wil gebruiken, of alleen onderdelen ervan. Wat is echt belangrijk voor jouw studenten om te weten?
- 4 Kies welke werkvormen je wil gebruiken en werken bij jouw klas.
- 5 Bepaal op welke manier je de werkvormen wil koppelen aan de theorie.
- 6 Pas aan waar nodig en vertaal het naar jouw klas. Zie het lespakket en de bijbehorende materialen als richtlijnen en maak het eigen en passend voor jouw klas.

DOELEN VAN HET LESPAKKET

1 **BEGRIJPEN EN HERKENNEN VAN STAGEDISCRIMINATIE**

Studenten weten wat stagediscriminatie inhoudt, herkennen het en weten wat de oorzaken en effecten ervan kunnen zijn.

2 **REAGEREN OP DISCRIMINATIE**

Studenten weten hoe ze kunnen reageren op een stagediscriminatie-ervaring van zichzelf of een ander, kennen hun grenzen, weten waarom een melding maken belangrijk is en welke stappen ze bij stagediscriminatie kunnen nemen.

3 **KENNIS VAN ONDERSTEUNINGSOPTIES**

Studenten weten waar en bij wie ze zich kunnen melden en wat ze dan kunnen verwachten.

TIPS

1 Bereid je goed voor

Bereid je inhoudelijk en praktisch voor op de lessen. Verdiep je in wat stagediscriminatie is en welke impact dit kan hebben op studenten, zodat je beter kunt inspelen op vragen en situaties tijdens de les. Neem daarnaast de opdrachten en werkvormen van tevoren door. Kies welke onderdelen je wilt behandelen en geef ruimte voor discussie en reflectie. Met een sterke voorbereiding creëer je een effectieve en veilige leeromgeving waarin studenten optimaal kunnen leren en zich gehoord voelen.

2 Creëer een veilige leeromgeving

Zorg ervoor dat studenten zich veilig voelen om hun gedachten en ervaringen te delen. Informeer student en vooraf over het onderwerp als zij mogelijk emotioneel geraakt kunnen worden, en check na afloop bij hen hoe ze zich voelen. Duidelijke regels over respectvol gedrag helpen bij het creëren van een open en respectvolle sfeer.

3 Moedig open gesprekken aan

Faciliteer gestructureerde gesprekken waarbij studenten leren luisteren zonder direct te oordelen en/of te reageren. Benadruk dat het doel is om te leren van elkaars perspectieven en ervaringen, niet om anderen te overtuigen.

4 Respecteer persoonlijke grenzen

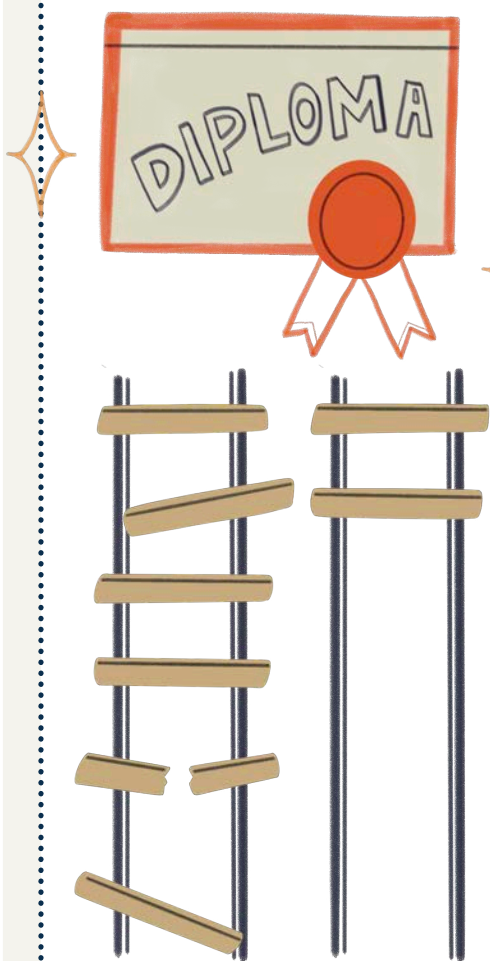
Geef studenten de keuze om hun persoonlijke ervaringen te delen, maar leg hier geen druk op. Het is belangrijk dat niemand zich verplicht voelt om iets te vertellen waar ze zich ongemakkelijk bij voelen. Dit respect voor hun grenzen zorgt voor meer vertrouwen in de lessen.

5 Versterk trots en zelfbewustzijn

Stimuleer studenten om trots te zijn op hun achtergrond en identiteit. Bespreek wat hun cultuur en achtergrond voor hen betekent en laat hen ervaringen delen. Dit helpt studenten om discriminatie beter te herkennen, te begrijpen en ermee om te gaan. Trots op wie je bent, versterkt het zelfvertrouwen.

6 Buiten de klas

Het onderwerp stagediscriminatie is niet alleen iets voor in de klas. Door ook andere vakken en docenten bij het onderwerp te betrekken, wordt stagediscriminatie breder bespreekbaar. Samenwerking met andere docenten en vakken kan een grote meerwaarde zijn en het onderwerp breder bespreekbaar maken.

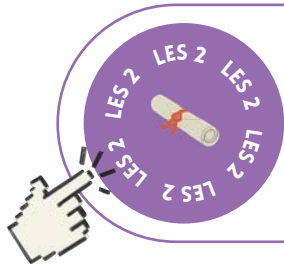
INHOUDSOPGAVE

DE LESSEN IN ÉÉN OOGOPSLAG

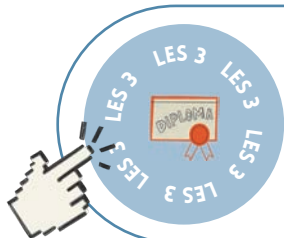
1. STAGEDISCRIMINATIE: WAT IS DAT?

pagina
7 t/m 12

2. WAT KAN JE DOEN BIJ STAGEDISCRIMINATIE?

pagina
13 t/m 18

3. WAAR KUN JE TERECHT BIJ STAGEDISCRIMINATIE?

pagina
19 t/m 23

ANNE
ACHMED

ANNE
ACHMED

ANNE
ACHMED

ANNE
ACHME

1. STAGEDISCRIMINATIE: WAT IS DAT?

ANNE
ACHMED

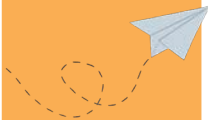

ANNE
ACHMED

LESKAART

DIT IS HOE EEN LES ERUIT KAN ZIEN.

Je kunt je eigen lespakket samenstellen met theorie.

	INTRODUCTIE	THEORIE			AFSLUITING	
WERKVORM	Zenden	Afsprakenposter 	Woordspin 	Vliegtuigjes maken 	Overdracht naar eigen inzicht	Zenden
DUUR	 4 min	 15 min	 30 min	 30 min	 30 min	 5 min
DOEL	Uitleg van de les(senreeks). Verwachtingsmanagement.	Veilige sfeer opzetten.	Herkennen en begrijpen van stagediscriminatie.	Herkennen en begrijpen van Stagediscriminatie, nadenken over eigen vooroordelen en aannames.	Herkennen en begrijpen van stagediscriminatie.	Afsluiten en vooruitblikken.
TIPS & OPMERKINGEN			Kan op papier, maar ook digitaal, via bijvoorbeeld Miro, Menti-meter of Live WordWeb.	Leuker vanaf 6 studenten.	Lees van tevoren goed de theorie door en zorg voor genoeg interactie met je studenten.	
BENODIGDHEDEN		✓ Flipover ✓ Whiteboard-marker	✓ Flipover ✓ Whiteboard-marker	✓ Pennen ✓ A4-vellen		
BLZ		 10	 11	 12		

STAGEDISCRIMINATIE: WAT IS DAT?

Duur: 50 min

DOEL LES

Studenten weten wat stagediscriminatie inhoudt, herkennen het en weten wat de oorzaken en effecten kunnen zijn.

IN HET KORT

In deze les leren studenten wat stagediscriminatie precies is, welke vormen er zijn en om welke redenen mensen gediscrimineerd kunnen worden.

WERKVORMEN

Afsprakenposter

Studenten maken zelf onderlinge afspraken die zorgen voor een veilige sfeer om stagediscriminatie bespreekbaar te maken.

Woordspin

Studenten leren wat stagediscriminatie is door na te denken over wat ze al weten. Ze ontdekken hoe ze stagediscriminatie kunnen herkennen, wat de oorzaken zijn en wat de gevolgen kunnen zijn.

Vliegtuigjes maken

Studenten leren nadenken over hun eigen vooroordelen en aannames. Zo begrijpen ze hoe ze stagediscriminatie kunnen herkennen, wat de oorzaken en gevolgen zijn, en hoe vooroordelen hun gedrag en mening kunnen beïnvloeden.

AFSPRAKENPOSTER

Omdat *stagediscriminatie* een gevoelig en soms moeilijk bespreekbaar onderwerp is, starten we met het maken van een afsprakenposter. Dit helpt om een veilige en open sfeer te creëren, waarin iedereen zich vrij voelt om zijn of haar mening te delen.

De afsprakenposter vormt de basis voor alle lessen. Het is belangrijk om deze tijdens elke les zichtbaar te houden en studenten regelmatig te herinneren aan de gemaakte afspraken.

Duur: 10 - 15 min

Benodigdheden:

✓ Flipovers/whiteboard

✓ Stiften

UITVOERING

→ Start in een kring

Laat alle studenten in een intieme setting zitten. Leg uit dat het belangrijk is om samen afspraken te maken om een respectvolle en veilige omgeving te creëren tijdens de lessen over stagediscriminatie. Vraag waarom zij denken dat dit belangrijk is en wat zij nodig hebben om zich veilig en gerespecteerd te voelen in de klas.

→ Individuele reflectie

Geef de studenten een paar minuten om individueel na te denken over wat zij belangrijk vinden in de omgang met elkaar. Vraag hen hun ideeën en verwachtingen op te schrijven.

→ Ideeën delen

Laat een paar studenten hun ideeën met de groep delen. Schrijf deze ideeën op een groot vel papier, een flipover of een whiteboard, zodat iedereen ze kan zien. Zorg ervoor dat de afspraken duidelijk en herkenbaar zijn voor alle studenten.

TIP!

Als sommige studenten het lastig of spannend vinden om hun ideeën hardop te delen, kun je ze vragen die op te schrijven. Verzamel deze briefjes en schrijf de ideeën klassikaal over op een flipover of bord. Op deze manier zorg je ervoor dat alle ideeën worden meegenomen in de afsprakenposter.

→ Afspraken vastleggen

Bespreek samen de gedeelde ideeën en maak een definitieve lijst van afspraken. Zorg dat iedereen instemt met de afspraken.

→ Poster zichtbaar maken

Hang de afsprakenposter op een centrale plek in de klas, zodat deze tijdens elke les zichtbaar is. Dit helpt om de gemaakte afspraken te waarborgen en eraan te herinneren.

TIP!

Herinner de studenten aan het belang van de afspraken wanneer er moeilijke of gevoelige onderwerpen worden besproken. Hierdoor blijft de sfeer veilig en respectvol.

WOORDSPIN

Het is belangrijk om te begrijpen wat iedereen al weet over stagediscriminatie. Daarom begin je met een gezamenlijke verkenning van dit onderwerp. Deze activiteit helpt om de basiskennis en misverstanden over stagediscriminatie te ontdekken.

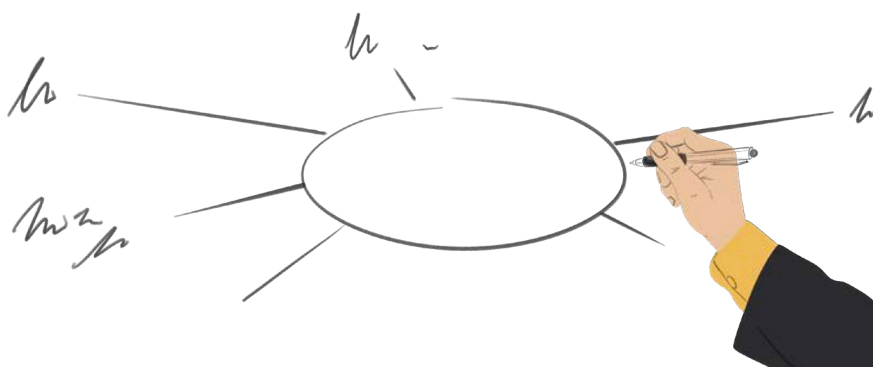

Duur: 30 min

Benodigdheden:

✓ Flipovers/whiteboard

✓ Stiften

UITVOERING

→ Introductie

Leg uit dat de activiteit bedoeld is om gezamenlijk te ontdekken wat de groep al weet over stagediscriminatie. Vertel dat er geen foute antwoorden zijn en dat het doel is om vrijuit te brainstormen.

→ Groepsopdracht

Verdeel de groep in kleinere subgroepen (bij een grote groep) of werk met de hele groep samen. Geef iedere groep een flipover en stiften. Vraag de studenten om alle woorden, associaties en ideeën op te schrijven die in hen opkomen als ze denken aan stagediscriminatie. Laat ze 5-7 minuten de tijd nemen om te brainstormen.

→ Presentatie van resultaten

Vraag elke groep om hun ingevulde flipover of whiteboard te presenteren. Bespreek de verschillende woorden en associaties die naar voren komen.

→ Discussie

Vergelijk de gepresenteerde ideeën en kijk of er veel overeenkomsten of juist verschillen zijn in hoe de studenten over stagediscriminatie denken. Leg theoretische inzichten over stagediscriminatie uit en vul de ideeën aan met belangrijke punten.

→ Afronding

Eindig met een korte samenvatting van de besproken punten. Vraag of er nog vragen, aanvullingen of opmerkingen zijn over het onderwerp.

TIP!

Gebruik voor deze opdracht eventueel (aanvullend) digitale tools, zoals Miro, Mentimeter of Live WordWeb om de brainstormsessie interactiever te maken.

VLEIGTUIGJES MAKEN

Het is belangrijk om te begrijpen wat iedereen al weet over stagediscriminatie. Daarom begin je met een gezamenlijke verkenning van dit onderwerp. Deze activiteit helpt om de basiskennis en misverstanden over stagediscriminatie te ontdekken.

Duur: 30 min

Benodigdheden:

- A4-papier
- Stiften
- Voldoende ruimte om een cirkel te vormen

UITVOERING

→ Introductie

Leg uit dat de activiteit bedoeld is om studenten bewust te maken van hun (kleine) vooroordelen en hoe deze hun keuzes kunnen beïnvloeden. Vertel de studenten dat ze gaan nadenken over hoe ze zichzelf beschrijven en hoe anderen hen zien. Het doel is om te ontdekken hoe snel we aannames maken over anderen en hoe dit invloed heeft op hoe we mensen beoordelen.

→ Zelfreflectie

Vraag elke student om zichzelf in drie woorden te beschrijven op basis van hun persoonlijkheid (karakter), interesses of waarden (wat zij belangrijk vinden). Moedig hen aan om woorden te kiezen die een goed beeld geven van wie ze zijn, zonder fysieke kenmerken te benoemen. Geef ze een A4'tje en laat hen hun drie persoonlijke kenmerken in het midden van het papier schrijven. Laat hen het papier vervolgens tot een vliegtuigje vouwen. Als ze moeite hebben met het vouwen, kun je een video tonen waarin wordt uitgelegd hoe het moet.

→ Vliegtuigjes gooien

Vorm een grote cirkel met de studenten. Vraag iedereen om tegelijkertijd hun vliegtuigje in het midden van de cirkel te gooien (met hun ogen dicht). Zodra de vliegtuigjes in het midden liggen, mogen de studenten een willekeurig vliegtuigje oppakken (niet hun eigen).

→ Bij wie past de beschrijving?

Nu moeten de studenten proberen te raden welke beschrijvingen op het vliegtuigje bij welke persoon horen. Ze baseren hun keuze vaak op wat ze denken of voelen, wat onbewust wordt beïnvloed door hun eigen aannames en vooroordelen. Geef de studenten enkele minuten om hun keuze te maken.

→ Discussie

Vraag aan de studenten of het is gelukt om de persoon te vinden die bij de beschrijving op het vliegtuigje hoort. Laat ze kort uitleggen waarom ze denken dat de drie woorden op het vliegtuigje bij de persoon horen die ze hebben gekozen. Bespreek met de groep hoe hun keuzes werden beïnvloed door (kleine) vooroordelen en of die keuzes daadwerkelijk kloppen. Vraag de studenten wat ze hebben geleerd over hun eigen aannames en vooroordelen.

→ **Afronding**

Eindig de activiteit met een korte reflectie over hoe vooroordelen invloed hebben op onze percepties en dus waarnemingen van anderen. Moedig de studenten aan om na te denken over hoe ze minder snel aannames kunnen maken. Stel ze ook de vraag hoe ze denken zich te kunnen richten op de werkelijke eigenschappen van een persoon, in plaats van af te gaan op oppervlakkige en uiterlijke kenmerken.

TIP!

Deze werkvorm is beter om te gebruiken bij groepen vanaf 6 personen.

TIP!

Vinden studenten het spannend om iets persoonlijks op te schrijven of elkaar in te schatten? Laat ze dan iets algemeen kiezen, zoals een favoriete film of beroep. Dat maakt de opdracht makkelijker en fijner voor iedereen.

STAGEDISCRIMINATIE

STAGEDISCRIMINATIE

STAGEDISCRIMINATIE

STAGEDISCRIMINATIE

2. WAT KAN JE DOEN BIJ STAGEDISCRIMINATIE?

STAGEDISCRIMINATIE

STAGEDISCRIMINATIE

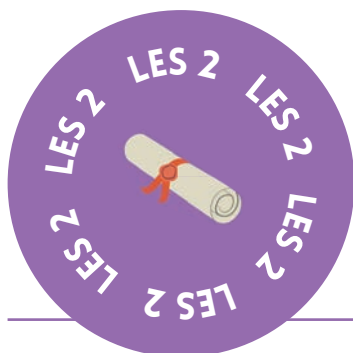
STAGEDISCRIMINATIE

LESKAART

DIT IS HOE EEN LES ERUIT KAN ZIEN.

Je kunt je eigen lespakket samenstellen met theorie.

	INTRODUCTIE	THEORIE			AFSLUITING	
WERKVORM	Zenden	Afsprakenposter 	Herken de red flags 	Advies aan Hamza 	Overdracht naar eigen inzicht	Zenden
DUUR	 3 min	 2 min	 30 min	 30 min	 30 min	 5 min
DOEL	Uitleg van de les(senreeks). Verwachtingsmanagement.	Veilige sfeer opzetten.	Herkennen, begrijpen en reageren op stagediscriminatie.			Afsluiten en vooruitblikken.
TIPS & OPMERKINGEN		De vorige les is deze gemaakt. Deze kan worden opgehangen en kort bij stilgestaan.	Laat de studenten het liefst in een intieme setting, zoals een kring zitten.		Lees van tevoren goed de theorie door en zorg voor genoeg interactie met je studenten.	
BENODIGDHEDEN		✓ Afsprakenposter les 1	✓ Verhaal Sarah bijlage 4	✓ Video Hamza ✓ Werkbladen/notitiebladen ✓ Pennen		
BLZ			 17	 19		

WAT KAN JE DOEN BIJ STAGEDISCRIMINATIE?

Duur: 50 min

DOEL LES

Studenten weten hoe ze kunnen reageren op een stagediscriminatie-ervaring van zichzelf of een ander, kennen hun grenzen, weten waarom een melding maken belangrijk is en welke stappen ze bij stagediscriminatie kunnen nemen.

IN HET KORT

In deze les leren studenten wat de gevolgen van stagediscriminatie kunnen zijn en wat ze kunnen doen als ze te maken krijgen met stagediscriminatie. We leggen met voorbeeldsituaties uit welke stappen je kunt nemen, hoe je als omstander kunt reageren, en wat je later kunt doen als je op dat moment niet durft of kunt ingrijpen.

WERKVORMEN

Herken de red flags

Studenten leren hoe ze subtiele vormen van discriminatie kunnen herkennen, zowel bij zichzelf als bij anderen. Ze leren hoe ze hierop kunnen reageren, grenzen kunnen aangeven, waarom het belangrijk is om deze discriminatie te melden, en welke stappen ze kunnen nemen om het te stoppen.

Advies aan Hamza

Studenten leren een stagediscriminatie-ervaring te begrijpen, samen adviezen te geven aan een student met een stagediscriminatie-ervaring en manieren te bedenken om als 'omstander' iemand in een vergelijkbare situatie te helpen.

HERKEN DE RED FLAGS

Omdat het belangrijk is om studenten te laten reflecteren op hun eigen gevoelens en ervaringen met discriminatie, helpen we hen te begrijpen waarom bepaalde situaties als grensoverschrijdend kunnen voelen. Dit vergroot hun bewustzijn van de impact van subtiele discriminatie.

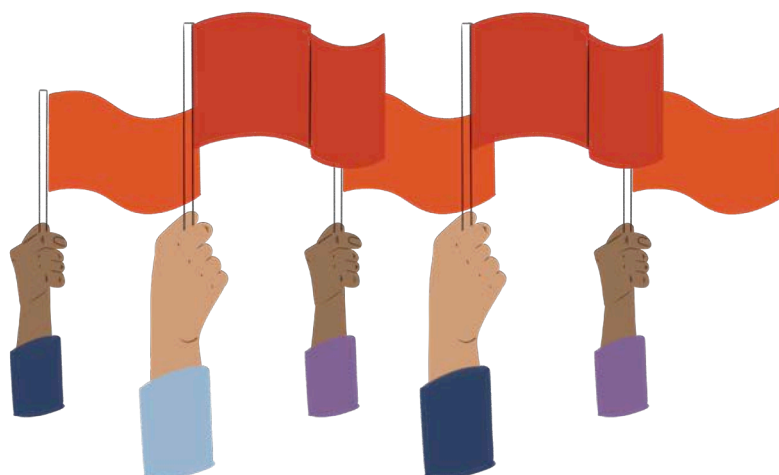

Duur: 30 min

Benodigdheden:

✓ Groene en rode kaarten

✓ Verhaal van Sarah

UITVOERING

→ Introductie

Laat de studenten in een kring zitten. Lees het verhaal van Sarah. Vraag de studenten om na te denken over de verschillende subtiele vormen van discriminatie die Sarah heeft ervaren.

→ Groepsopdracht

Vraag de studenten om op te staan en de situatie in het verhaal te overdenken. Geef de studenten twee kaarten: een groene kaart (om aan te geven dat ze de situatie zouden melden) en een rode kaart (om aan te geven dat ze de situatie niet zouden melden). Leg uit dat ze de kaart moeten vasthouden die het beste bij hun reactie past.

→ Situaties bespreken

Lees nu een aantal situaties uit het verhaal van Sarah voor, zoals:

- De ervaring bij de receptie Subtiele verschillen in toegewezen taken
- “Onschuldige” opmerkingen
- Een gebrek aan inhoudelijke kansen

Vraag de studenten om te gaan zitten zodra ze een situatie herkennen die voor hen een grens overschrijdt of te ver gaat.

Het is belangrijk dat je het verhaal helemaal uitleest, zelfs als sommige studenten al zitten. Dit zorgt ervoor dat iedereen dezelfde context heeft en niet het gevoel krijgt iets gemist te hebben.

→ Discussie

Bespreek met de studenten waarom ze bij een bepaald punt zijn gaan zitten. Wat maakte dat moment voor hen een grens? Hoe voelden ze zich in die situaties? Herkennen ze dergelijke situaties uit eigen ervaring? Bespreek ook of ze in deze situaties melding zouden maken, bij wie, en waarom of waarom niet.

Het is belangrijk te erkennen dat er geen eenduidig goed of fout is; het gaat om het onderbuikgevoel van de student, en alleen de student kan bepalen wat voor hen juist voelt. Bij het gevoel dat iets niet klopt, is het essentieel om altijd een melding te maken. Het is beter om een situatie te melden dan om passief af te wachten, omdat de meldingen nodig zijn om stagediscriminatie goed aan te pakken.

—→ **Afronding**

Sluit de activiteit af met een korte reflectie over de situaties en hoe subtiele vormen van discriminatie soms moeilijk te herkennen zijn, terwijl ze vaak wel impact hebben. Moedig studenten aan om te begrijpen dat melden belangrijk is, zelfs in situaties die niet altijd duidelijk zijn.

ADVIES AAN HAMZA

Deze opdracht helpt studenten om na te denken over een situatie van discriminatie en hoe zij in zo'n situatie zouden reageren. Ze leren om met elkaar te praten over wat ze zouden doen en waarom. Zo leren ze begrijpen hoe ze anderen kunnen ondersteunen en wat hen zelf helpt bij het dealen met discriminatie.

Duur: 30 min

Benodigdheden:

Video van Hamza

Groot vel papier

UITVOERING

→ Introductie

Laat [de video van Hamza](#) zien en vraag de studenten om tijdens het kijken te noteren wat hen opvalt. Vertel hen dat ze hun notities later nodig hebben om deze samen te bespreken en advies te geven. Moedig hen aan om vooral op details en gevoelens in de situatie te letten.

→ Situatiebeschrijving

Na het bekijken van de video, vraag je de studenten om in groepjes de situatie van Hamza in maximaal 10 zinnen zo duidelijk mogelijk te beschrijven. Ze hebben 5 minuten om dit op te schrijven.

→ Discussie over feiten en details

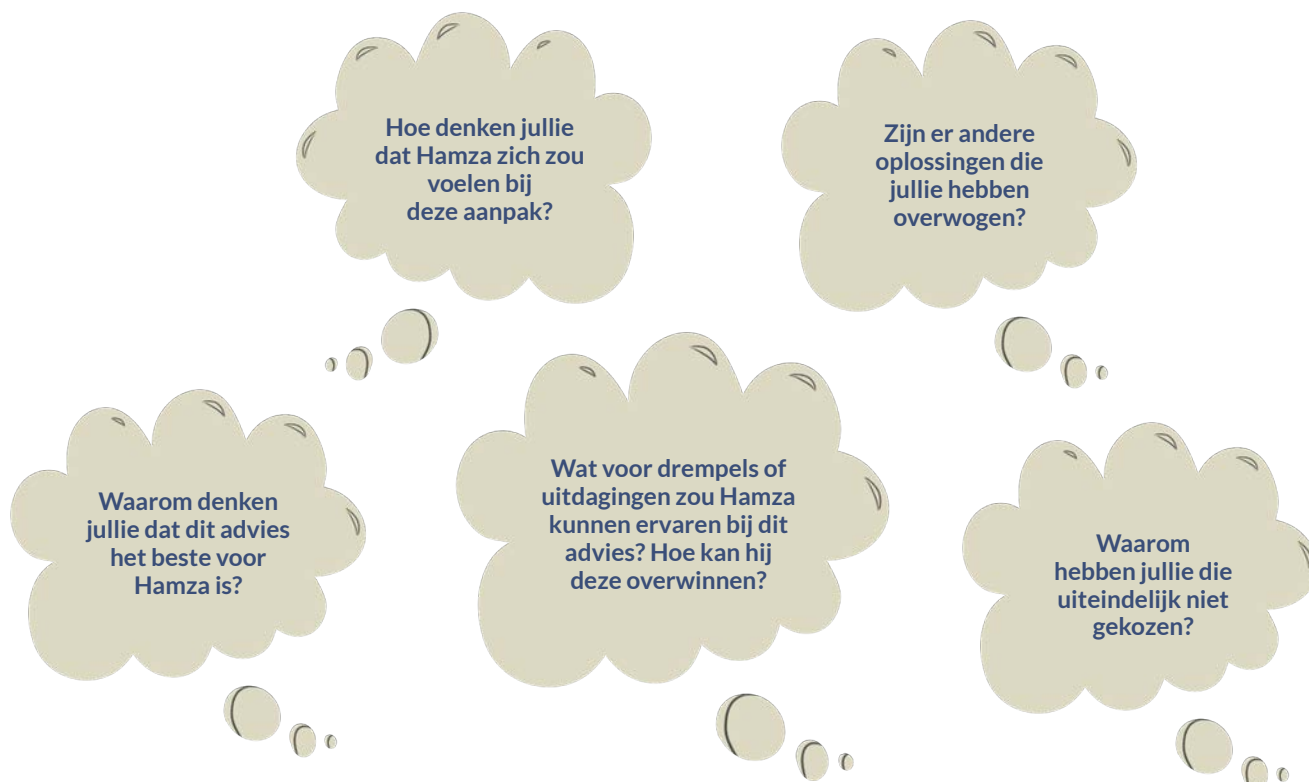
Laat de studenten in hun groepjes de situatie bespreken zonder meteen naar oplossingen te zoeken. Het doel is om de feiten en details van de situatie goed op een rij te zetten. Dit duurt 10 minuten, en de studenten kunnen hun observaties en inzichten opschrijven op een groot vel papier.

→ Adviezen en ideeën delen

Na de discussieronde, mogen de studenten in hun groepje adviezen/tips, complimenten, pluspunten, mogelijkheden en ideeën delen die Hamza verder kunnen helpen. Ze krijgen hiervoor 10 minuten. Ze moeten hierbij specifiek benoemen hoe deze adviezen Hamza zouden kunnen ondersteunen in zijn situatie.

→ **Discussie**

Vraag elke groep om hun adviezen/tips te delen en uit te leggen waarom ze die hebben gekozen. Stel de volgende vragen om de discussie te verdiepen:

Moedig de studenten aan om ook andere mogelijkheden te overwegen en bespreek samen of de voorgestelde oplossingen goed zouden werken. Bespreek ook de haalbaarheid en de mogelijke impact van de adviezen in het echte leven.

→ **Afronding**

Vat de belangrijkste punten van de discussie samen. Benadruk de waarde van goed doordacht advies in dit soort gevoelige situaties. Bespreek hoe de inzichten de studenten kunnen helpen om soortgelijke situaties aan te pakken.

3. WAAR KUN JE TERECHT BIJ STAGEDISCRIMINATIE?

LESKAART

DIT IS HOE EEN LES ERUIT KAN ZIEN.

Je kunt je eigen lespakket samenstellen met theorie.

INTRODUCTIE

THEORIE

AFSLUITING

WERKVORM

Zenden

Afspraken-
poster

Interne meld-
structuur

Veiligheids-
kring

Overdracht
naar eigen
inzicht

Zenden

DUUR

3 min

2 min

30 min

30 min

30 min

5 min

DOEL

Uitleg van de
les(senreeks).
Verwachtings-
management.

Veilige sfeer
opzetten.

Reageren op stagediscriminatie en kennis
van de ondersteuningsopties.

Afsluiten

TIPS &
OPMERKINGEN

Deze is in les 1
gemaakt. Kan
nu worden
opgehangen.

Verdiep je zelf
ook even goed
in de interne
meldstructuur.

Lees van
tevorens goed
de theorie
door en zorg
voor genoeg
interactie met
je studenten.

BENODIGD-
HEDEN

✓ Afspraken-
poster les 1

✓ Pennen
✓ A4-vellen

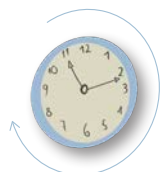
BLZ

24

26

WAAR KUN JE TERECHT BIJ STAGEDISCRIMINATIE?

Duur: 50 min

DOEL LES

Studenten weten waar en bij wie ze zich kunnen melden en wat ze dan kunnen verwachten.

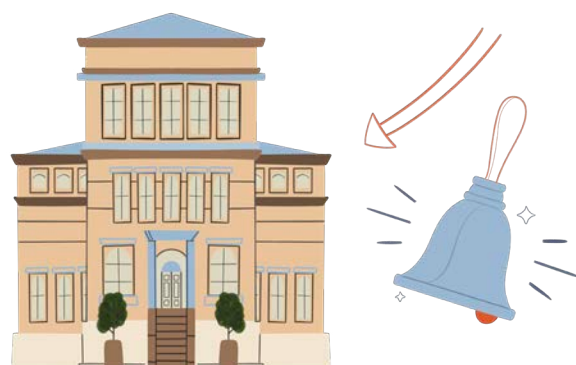
IN HET KORT

In deze les leren studenten wat de gevolgen van stagediscriminatie kunnen zijn en wat ze kunnen doen als ze te maken krijgen met stagediscriminatie. We leggen met voorbeeldsituaties uit welke stappen je kunt nemen, hoe je als omstander kunt reageren, en wat je later kunt doen als je op dat moment niet durft of kunt ingrijpen.

WERKVORMEN

Interne meldstructuur

Studenten begrijpen waar ze terecht kunnen binnen de school om discriminatie te melden, en weten wat er gebeurt nadat ze een melding hebben gedaan. Ze krijgen inzicht in de officiële meldstructuur en vergelijken die met wat ze al weten betreft de meldstructuur van school. Daardoor worden ze zich beter bewust van de beschikbare steun en de stappen die volgen na een melding.

Veiligheidskring

Studenten begrijpen bij wie ze terecht kunnen voor hulp of het melden van stagediscriminatie. Ze leren hoe ze mensen kunnen benaderen, afhankelijk van hun vertrouwensniveau met die persoon. Dit helpt hen om zich zekerder te voelen in het zoeken van steun wanneer dat nodig is. Ook leren ze hoe ze verder weg staande mensen of instanties kunnen benaderen om de juiste hulp te krijgen.

INTERNE MELDSTRUCTUUR

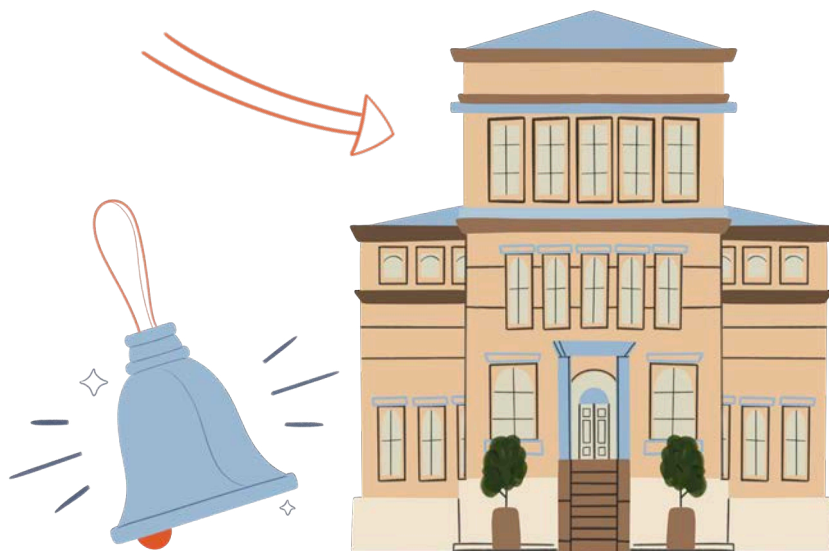
Deze werkvorm helpt studenten te begrijpen waar ze terecht kunnen binnen de school als ze te maken krijgen met stagediscriminatie. Ze krijgen de kans om na te denken over de bestaande meldstructuur en hoe deze duidelijker kan worden gemaakt.

Duur: 30 min

Benodigheden:

- Meldstructuur
- Flipover
- Notitieblokjes
- Pennen

UITVOERING

→ Introductie

Laat de studenten zelfstandig onderzoek doen naar meldpunten waar zij stagediscriminatie kunnen melden binnen de school. Ze kunnen hiervoor de schoolwebsite bekijken of informatie opvragen bij docenten en begeleiders. Vraag hen om de volgende punten te onderzoeken en hun resultaten kort op te schrijven:

- Welke meldpunten zijn er binnen de school?
- Wat doet elk meldpunt precies en welke hulp bieden ze?
- Hoe kan een melding worden ingediend en wat gebeurt er daarna?

Laat de studenten een lijst maken van de bronnen die ze hebben gebruikt. Zo leren ze hoe ze informatie kunnen vinden. Geef hen 10 tot 15 minuten om na te denken en op te schrijven wat ze hebben gevonden.

→ Presentatie

Verdeel de studenten in kleine groepen en laat hen hun onderzoeksresultaten met elkaar delen. Laat hen de gevonden meldpunten opschrijven op een flipover. Vraag hen om de verschillen en overeenkomsten tussen de meldpunten te bespreken en in hun eigen woorden uit te leggen hoe iemand met stagediscriminatie het beste hulp kan krijgen.

Stimuleer het gesprek door vragen te stellen, zoals:

- Waren er meldpunten die nieuw waren voor jullie ?
- Welke verschillen zien jullie tussen de meldpunten?

Bespreek daarna hoe de officiële meldstructuur van de school werkt en vergelijk deze met de onderzoeksresultaten van de studenten. Ga in op de overeenkomsten en verschillen en stel vragen zoals:

- Wat valt op aan de verschillen tussen jullie onderzoek en de officiële meldstructuur?
- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat iedereen binnen de school weet waar ze terecht kunnen?

Gebruik dit moment om misverstanden uit te leggen en vragen van studenten te beantwoorden. Leg daarna kort uit wat er binnen de school gebeurt met de meldingen.

→ **Afronding**

Sluit af door te benadrukken hoe belangrijk het is om te weten waar je terecht kunt bij stagediscriminatie. Bespreek ook hoe studenten anderen kunnen ondersteunen als zij met discriminatie te maken krijgen.

VEILIGHEIDSKRING

Deze werkvorm helpt studenten te reflecteren op hun persoonlijke netwerk. Ze leren begrijpen bij wie ze terecht kunnen voor steun of om een melding te maken van stagediscriminatie onafhankelijk van hoe dichtbij ze zich voelen bij die persoon. Het doel is om studenten bewust te maken van de verschillende ondersteuningsmogelijkheden die zij in hun omgeving hebben.

Duur: 30 min

Benodigheden:

✓ A4-papier

✓ Pennen

UITVOERING

→ Introductie

Leg uit dat de opdracht is om een “veiligheidskring” te maken. Dit is een visuele weergave van wie de studenten kunnen benaderen voor steun bij stagediscriminatie, afhankelijk van hun relatie met die persoon. Het doel is om duidelijk te krijgen bij wie ze in verschillende situaties terecht kunnen voor hulp en om te reflecteren op hoe dichtbij of ver weg mensen staan in hun netwerk.

→ Rondjes tekenen

Vraag de studenten om zichzelf in het midden van een A4-papier te tekenen. Laat hen vervolgens drie ringen rondom zichzelf tekenen, zoals een doelwit.

Eerste ring

In de dichtstbijzijnde ring schrijven of tekenen ze mensen die ze het meest vertrouwen en waarbij ze zich veilig voelen om te vertellen dat ze mogelijk te maken hebben met stagediscriminatie.

Dit kunnen bijvoorbeeld vrienden, familieleden of directe vertrouwenspersonen zijn, maar deze voorbeelden geef je niet bij de opdracht

Tweede ring

In de tweede ring schrijven of tekenen ze mensen die iets verder van hen afstaan, zoals medestudenten, stagebegeleiders of andere vertrouwenspersonen binnen de school of organisatie. Ook hier geef je niet zelf voorbeelden, zodat de studenten zelf kunnen beoordelen wie in welke ring thuis hoort.

Derde ring

In de derde ring plaatsen ze mensen of instanties die verder van hen afstaan. Bijvoorbeeld officiële klachtenprocedures, externe hulpverleners, of algemene contactpersonen binnen de school of stageplek.

→ **Discussie**

Laat de studenten hun veiligheidskringen delen en uitleggen waarom ze bepaalde mensen in een bepaalde ring hebben geplaatst. Stel vragen zoals:

- “Waarom heb je bepaalde mensen in een ring dichterbij geplaatst?”
- “Wat zou je doen als je iemand uit de derde ring zou moeten benaderen?”

Bespreek twijfels of zorgen die ze hebben over het benaderen van mensen in de verschillende ringen en hoe ze deze drempels kunnen overwinnen. Bespreek met de groep hoe het makkelijker zou kunnen zijn om deze mensen te benaderen als dat nodig is.

→ **Afronding**

Sluit de activiteit af door te benadrukken hoe belangrijk het is om te weten wie je kunt benaderen voor hulp en ondersteuning in verschillende situaties. Moedig de studenten aan om na te denken over manieren waarop ze hun eigen veiligheidskring kunnen uitbreiden of versterken als ze behoefte hebben aan meer steun of hulp.

Stagediscriminatie DOORBREKERS is een project van CNV en VSB Fonds en bedacht en ontwikkeld door CNV Jongeren. Het lespakket is ontwikkeld voor docenten en studenten in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo).

Met dank aan de partij die dit mede mogelijk heeft gemaakt:

VSBfonds,
iedereen doet mee

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van CNV. Dit lespakket is met de grootst mogelijke zorg samengesteld. Voor eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden in de tekst aanvaardt CNV geen aansprakelijkheid.

Concept

Marissa Shanmugalingam
en Naomi Adedeji

Redactie

Marissa Shanmugalingam
en Naomi Adedeji

Eindredactie

Nathalie Pérez
Jansen

Vormgeving

Lotte
Gielen

CNV

Tiberdreef 4 3561 GG Utrecht
www.cnv.nl